

Datum 2013-04-15
Ert datum 2013-01-23
Beteckning 5.0-1301-0057
Er beteckning

Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se
stina.gustafsson@regeringskansliet.se

Vår referens
Charlotte Cederbom

Remissvar

Rapporten om klimatfärdplan 2050

Statens geotekniska institut (SGI) har anmodats att lämna remissynpunkter på syntesrapporten Underlag till en färdplan för ett Sverige utan klimatutsläpp 2050 (rapport 6537) och tillhörande bilagor (rapport 6525).

SGI är en myndighet och ett forskningsinstitut med övergripande ansvar för geotekniska och miljögeotekniska frågor. Myndigheten ska vara pådrivande i frågor som syftar till en säker, ekonomisk och miljöanpassad samhällsutveckling inom det geotekniska området. SGI ska medverka till att miljö kvalitetsmålen nås och bidra till effektivitet och kvalitet i plan- och byggprocessen.

SGI:s synpunkter på färdplanen

Det är ett gediget och ambitiöst underlag som tagits fram och SGI stödjer generellt de förslag som presenteras i syntesen. Huvuddelen av de åtgärder som bör vidtas *för att minska klimatutsläppen* berör visserligen SGI:s verksamhet marginellt. SGI vill ändå betona att åtgärder för att minska klimatutsläppen är synnerligen brådskande. Vad beträffar framförda förslag vill SGI framföra följande:

Utredningen föreslår att den nationella politiken bör miljö- och klimatbedömas. SGI anser detta vara en synnerligen angelägen insats och föreslår att sådan bedömning även ska göras för kommunernas och landstingens verksamhet.

Man föreslår också att planlagstiftningen behöver förändras för att samhället ska bli mer transportsnålt och att Trafikverket får i uppdrag att samordna planeringsunderlagen för att begränsa klimatpåverkan och belysa målkonflikter. Även detta tillstyrker SGI.

Slutligen anser SGI att bebyggelsesektorn är av så stor betydelse för klimatutsläppen att ett eget avsnitt inom avsnittet Sektorsspecifika styrmedel, hade varit önskvärt. Där hade också åtgärdsförslag tydligare kunnat lyftas fram.

Anpassning av samhället till förändringar i klimatet

Aspekten klimatanpassning saknas i syntesen. Det är förståeligt med hänsyn till att det inte uttryckligen ingått i regeringens uppdrag till Naturvårdsverket (NV) att belysa frågan om anpassning av samhället till klimatförändringarna. SGI anser dock att frågan om klimatanpassning är synnerligen angelägen och att den dessutom ändrar vissa av de förutsättningar som antagits i föreslagen färdplan. SGI kommer därför nedan att fokusera på betydelsen av att inkludera klimatanpassning och föreslå kompletteringar.

Inledningsvis vill SGI problematisera förhållandet att frågan om anpassning av samhället till klimatförändringarna inte ingår i miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Frågorna om klimatanpassning ligger (då de alls finns med) i stället under respektive annat miljömål, t.ex. God bebyggd miljö. Det finns för- och nackdelar med detta sätt att hantera frågan om klimatanpassning, men en uppenbar nackdel är att arbetet med att minska klimatutsläppen riskerar att frikopplas från arbetena med klimatanpassning. SGI:s synpunkter nedan belyser några av de negativa sidor som detta kan få.

Hänsyn till klimatförändringar behöver tas i det fortsatta arbetet med färdplanen i mycket större utsträckning än vad som görs idag. För att realisera de nationella mål som satts för klimatpåverkan måste de klimatförändringar som redan pågår och som förväntas accelerera fram till 2050 beaktas. Oavsett om det globala 2-graders målet uppnås eller ej, så kommer förutsättningarna för flera av de sektorer som lyfts upp i syntesen, troligen att förändras markant. De åtgärder som vidtas för att minska klimatpåverkan behöver integreras med klimatanpassningsåtgärder på ett systematiskt sätt för att bli kostnadseffektiva och flexibla.

I syntesen inriktas förslagen på styrmedelsskärpningar i första hand mot att påverka investeringar i teknik och infrastruktur som har lång livslängd eller kräver utveckling, samt skapa förutsättningar för att preferenser ska kunna ändras (*Introduktion till styrmedelsförslagen*, sid 6). Här bör man också betona behovet av hänsyn till pågående och kommande klimatförändringar eftersom behovet gäller flertalet av de styrmedel som presenteras i rapporten.

Föreslagna styrmedel med behov av hänsyn till klimatförändringar

Förslagen på styrmedel, för den politiska beslutsprocessen och den fortsatta utvecklingen av färdplanen som presenteras i syntesen, inkluderar bland annat regelbunden utvärdering och utveckling av uppföljningsmått. EU kommer inom kort troligen att ställa krav på medlemsländerna att utvärdera klimatanpassningsarbetet på nationell nivå med hjälp av indikatorer (uppföljningsmått). Därför föreslår vi att regelbunden utvärdering av både utsläppsminskning och anpassningsåtgärder görs gemensamt.

I förslagen på styrmedel för forskning och innovation bör klimatanpassning finnas tydligt omnämnt. Här bör jämföras med formuleringen i Kommissionens Färdplan för ett konkurrenskraftigt utsläppsnålt samhälle 2050 (KOM(2011) 112, Kapitel 2 *Milstolpar fram till 2050*, sid 6) där det står följande: "Fortsatta insatser för att stärka forskningen om teknik för begränsning av och anpassning till klimatförändringarna kommer att krävas".

Bland de sektorspecifika styrmedlen som SGI anser behöver kompletteras vill vi lyfta fram följande:

Transportsektorn: En förändring av planlagstiftningen och dess tillämpning måste göras så att klimatanpassningsåtgärder och åtgärder för minskade klimatutsläpp kan utvecklas tillsammans och ge synergieffekter. Trafikverket bör i sina direktiv inför regeringens och riksdagens infrastrukturbeslut få i uppdrag att samordna myndighetens planeringsunderlag för begränsad klimatpåverkan *både* avseende utsläppsminskning och effekter av klimatförändringar. Förändringar i klimatet kräver omfattande anpassning av befintlig infrastruktur och ställer krav på långsiktig planering, för långa tidsperspektiv och med stora osäkerheter, vid nybyggnation. Klimatanpassningsåtgärder behöver lyftas fram även för forskning och innovation som prioriteras inom transportsektorn.

Industrin: De färdplaner inför 2050 som föreslås tas fram, måste inkludera hänsyn till de effekter som klimatförändringarna får på andra håll i världen, d.v.s. de anpassningar till klimatförändringars om måste göras globalt. Det kan till exempel handla om att relevanta industrier i starkt klimatpåverkade länder slås ut eller att efterfrågan av svensk industriproduktion från andra länder förändras kraftigt som en följd av klimatanpassning internationellt.

Jord- och skogsbruk: Klimatförändringarna har redan både positiv och negativ påverkan på svenskt jord- och skogsbruk. Den långsiktighet som krävs vid planering och konceptförändringar inom dessa sektorer betyder att hänsyn till kommande klimatförändringar är ett måste för att åtgärder för minskade klimatutsläpp ska få önskad effekt. Exempelvis kan skogsmarskyskyddande åtgärder bli ineffektiva om man inte samtidigt tar hänsyn till att trädbeståndet och skadeinsektangreppen kommer att förändras med förhöjda temperaturer och ökad nederbörd. De forskningsområden som lyfts upp som prioriterade inom skogsbruket behöver inkludera effekter av klimatförändringar och klimatanpassningsåtgärder.

Bebyggelsestruktur: Som ovan nämnts har förslagen för bebyggelsesektorn en svag position i färdplanen. Framförallt lokalisering av, och energiåtgång i, vår bebyggelse är avgörande frågor som dels påverkar möjligheterna att nå klimatmålet och som dels påverkas av ett förändrat klimat. Belysning av dessa frågor, och förslag till åtgärder, hade behövt få vara betydligt mer genomarbetat.

Ytterligare behov av kompletteringar

I kapitel 2 *Utgångspunkter, scenarier och styrmedel* står det att man inte gjort några antaganden om omfattande strukturförändringar mellan industribranscher. Eftersom sådana strukturförändringar kan bli högst aktuella på grund av åtgärder som vidtas utomlands för att anpassa till klimatförändringar så föreslår vi att man lyfter fram detta som ett viktigt forskningsfält som bör prioriteras i kommande satsningar. I rapporten (sid 24) nämns till exempel att en övergång till biobaserade råvaror kan minska processutsläppen inom kemiindustrin och raffinaderierna. Samtidigt kan klimatförändringarna leda till en kraftig minskning av biobaserade råvaror på den globala marknaden då flera länder måste ställa om sin markanvändning och produktion.

I kapitel 3 *Målsscenario 1* så beskrivs ett scenario där jordbrukssektorn antar åtgärder för att minska utsläppen. Som exempel nämns återföring av organogen mark till våtmark. En sådan åtgärd bör underlättas av klimatförändringarna i de områden där nederbörden förväntas öka. Det kan vara värdefullt att även lyfta fram sådana positiva effekter av klimatförändringarna.

I kapitel 3.2 *Målsscenario 2* antas industrin konvertera till el. Tillgången på el och effektivisering av elanvändning i andra sektorer förväntas få betydelse för industrins omställning. Här borde även klimatförändringens betydelse för förändrat behovsmönster poängteras.

I kapitel 3.3 *Alternativ 2* presenteras en nettonollvision med utnyttjande av internationell växthusgasmarknad. Resonemanget behöver kompletteras med en reflektion kring omvärldspåverkan. Effekterna av klimatförändringarna kommer bli allvarliga i vissa delar av världen och göra det svårare för en del nationer att minska nettoutsläppen av växthusgaser genom till exempel buffring i skog. En effekt av temperatur- och nederbördsförändringarna förväntas till exempel bli att skogsutbredningen kommer att förändras markant på flera håll i världen.

I kapitel 4 presenteras förslagen på styrmedel i detalj. Som redan nämnts ovan behöver styrmedlen kompletteras med kopplingen till klimatanpassning och behovet av systematisk samordning mellan åtgärder för klimatutsläpp och klimatanpassningsåtgärder. Det är viktigt att denna samordning kommer till stånd i ett tidigt skede i den politiska processen.

I bilaga 2, kapitel 7 *Avgränsningar*, står det att Naturvårdverket valt att inte behandla åtgärder som inriktar sig på en anpassning till ändrat klimat. Vi antar att man här menar de konsekvensbedömningar som presenteras i syntesrapporten, kapitel 6. SGI har full förståelse för att denna avgränsning gjorts eftersom det finns lite kunskap att hämta och det är ett komplext ämnesområde. Det är dock ett mycket viktigt forskningsområde att lyfta upp för riktade satsningar och belyser ytterligare behovet av att kombinera utsläppsminskning och klimatanpassning i en kommande färdplan.

Ärendets handläggning

Beslut i detta ärende har tagits av undertecknad generaldirektör Åsa-Britt Karlsson efter föredragning av avdelningschef Charlotte Cederbom som också handlagt ärendet. I ärendets handläggning har även Helena Helgesson deltagit.

STATENS GEOTEKNISKA INSTITUT

Åsa-Britt Karlsson
Generaldirektör

Charlotte Cederbom
Avdelningschef

Original via e-post till: m.registrator@regeringskansliet.se